

“Науково-технічний прогрес” в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської)

Н. В. Васильєва

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Paper received 16.04.18; Accepted for publication 22.04.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2018-167VI50-14>

Анотація: Розглядається привнесення до скорочених перекладів-переказів Е.Збарської відображення тогочасних досягнень науки і техніки (розвитку науки хімії та електрифікації). Наявність відображення останніх здобутків науки і техніки в різних перекладах однієї й тієї ж самої перекладачки може бути наслідком особливостей її індивідуального стилю. Відображення популярності науки хімії також в тогочасній національній літературі може бути підтвердженням одного з положень теорії літературної полісистеми про зв'язок між літературою національною та перекладною.

Ключові слова: Е.Збарська, переклад-переказ, теорія літературної полісистеми, національна література, перекладна література, період 1920-30-х років.

Вступ. В українському перекладознавстві період 1920-30-х років вважається періодом розквіту перекладацької справи. Відповідно, в період 1920-30-х років було зроблено надзвичайну кількість перекладів. За теорією літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара [5], література перекладна перебуває в певних зв'язках літературою вітчизняною того ж самого періоду. Отже, в цій статті ми звернемо увагу на таку спільну рису літератури перекладної (переклади Е.Збарської) та національної (твори Валер'яна Підмогильного, Майка Йогансена та Михайла Зоценка) як відображення в літературі останніх досягнень науково-технічного прогресу в країні мови перекладу.

Короткий огляд праць: висвітлює період 1920-30-х років Л.В. Коломієць в праці “Український художній переклад та перекладачі періоду 1920-30-х років” [9]. Видавництво “Нова Книга” випустило “Хрестоматію вибраних праць з перекладознавства “Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років” (автори О.А. Кальниченко, Ю.Ю. Полякова, за редакцією Л.М. Черноватого та В.І. Карабана) [8]. Присвячують увагу працям Ітамара Евен-Зогара перекладознавці з Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Розглядала в дисертаційному дослідженні “Творчість Майка Йогансена в контексті українського авангарду 20-30-х років” Я.В. Цимбал [13]. Вивчала взаємозв'язок між перекладами та оригінальною творчістю Підмогильного А.І. Седлєрова в дисертаційному дослідженні “Мовний та позамовний контекст перекладацького доробку В. Підмогильного (на матеріалі перекладів з французької мови)” [10]. Присвячували певну увагу періодові 1920-30-х років в своїх статтях такі перекладознавці, як М.Л. Іваницька, Т.В. Шмігер, А.Б. Павлюк, Є.Д. Ангерчік, Б.В. Мовчан.

Мета статті: показати, як процеси що відбуваються в житті країни мови перекладу (в даному випадку науково-технічний прогрес) впливають на твори перекладної (переклади Е. Збарської) та вітчизняної (твори Майка Йогансена, Валер'яна Підмогильного та Михайла Зоценка) літератури. Пояснити цей зв'язок між літературою перекладною та вітчизняною, виходячи з теорії літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара. Реалізація мети дослідження потребує розв'язання наступних завдань дослідження: з'ясувати, які саме прояви

науково-технічного прогресу мали місце в країні мови перекладу на час перекладу аналізованих творів; виявити випадки відображення науково-технічного прогресу в тогочасній національній літературі; виявити в аналізованих творах перекладної літератури випадки впливу на переклад тогочасного науково-технічного прогресу; пояснити з точки зору теорії літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара вплив науково-технічного прогресу на літературу як перекладну так і національну.

Методи дослідження: задля визначення спільних особливостей національної та перекладної літератури а також для визначення спільних особливостей проаналізованих перекладів було використано метод узагальнення. Крім того, для порівняння перекладацьких рішень різних перекладачів (порівняння перекладацьких рішень Е. Збарської з варіантами перекладу “пізніших”, сучасних перекладачів – Олени Ломакіної, Леоніда Солонька та Марії Головки) було використано зіставний аналіз перекладів.

Матеріал дослідження складала: скорочений переклад-переказ Е.Збарської анімалістичної повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан” (рік видання – 1928) [15], сучасний (рік видання – 2015) переклад цієї ж повісті Олени Ломакіної – “Вовк Казан – відданий друг” [16] та її англійський оригінал [22]. Також ми досліджували відображення науково-технічного прогресу і в скороченому перекладі-переробці Е. Збарської анімалістичної повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі Дикуни” (рік видання – 1929) [19]. Крім того, для підтвердження нашої гіпотези ми звертались до сучасного (рік видання – 2017) перекладу цієї повісті Леоніда Солонька та Марії Головки “Два маленьких дикуни” [21], до ще одного її сучасного перекладу, що його випустило в 2015 році видавництво “Країна мрій” (компанія “Осма”) [20], та до першотвору повісті [23]. Також проведено було паралелі із творами тогочасної національної літератури, а саме – з повістю “Пригоди Мак-Лейстона, Гаррі Руперта та інших” Майка Йогансена (рік написання – 1925) [14] та творами Валер'яна Підмогильного: повістю “Остан Шантала” (рік написання – 1922) [18] та романом “Невеличка драма” (рік написання – 1930) [17]. Також в своєму дослідженні ми звертались і до літератури загальнонаціональної, а саме

до оповідання Михайла Зощенка “Поимка вора оригинальним способом” [6].

Маємо окремо зазначити той факт, що в наведених в статті прикладах з аналізованих перекладів періоду 1920-30-х років збережено орфографію першотвору.

Результати дослідження та їх обговорення. Література, перекладна в тому числі, завжди відображає усі процеси та події, що вони мають місце в житті суспільства. На аналізованому перекладі-переказі Е.Збарської анімалістичної повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан” позначилось таке явище з життя суспільства, як тогочасний стан розвитку науки і техніки в країні мови перекладу. (Про інші фактори та процеси в країні мови перекладу, що вони істотно вплинули на переклади періоду 1920-30-х років, пише автор в публікації [3]). Таким чином, на час перекладу твору (рік видання аналізованого перекладу анімалістичної повісті “Казан” – 1928) була дуже популярною така наука, як хімія, відображення чого можемо побачити в тогочасній національній літературі, адже, як зауважував ще Іван Франко, “Література є найкращим дзеркалом життя” [12].

Отже, бачимо відображення популярності науки хімії, зокрема, в творчості одного з провідних письменників періоду 1920-30-х років, поета, прозаїка, сценариста, перекладача – Майка Йогансена. Таким чином, дія повісті “Пригоди Мак-Лейстона, Гаррі Руперта та інших” розгортається на тлі спроб деяких героїв винайти штучний протеїн, щоб нагодувати людство. Характеризуючи головного героя повісті, винахідника протеїну, Гаррі Руперта, Майк Йогансен пише: “Ще в Нью-Йорці він працював три роки в органо-хемічній лабораторії професора Двела, що шляхом експериментальної роботи пробував добувати штучний білок” [14, с. 300]. Також одним з героїв повісті є “король хімічної промисловості” [14, с.231], “король хімічних фабрик Америки” [14, с.254], [14, с.351] мільярдер Мак-Лейстон. Крім того, в повісті з’являються такі персонажі як “секретар хімічного тресту д-р хімії Джим Ріпс, найближчий помічник Лейстонів” [14, с. 231], передpokій в помешканні якого був “просякнутий пахощами хімічної лабораторії” [14, с.233], “лорд Гекслі, голова правління тресту хімічних фабрик Великобританії” [14, с.302], “Мессебі, професор, головний хімік заводу” [14, с.309]. Бачимо в повісті хіміків не лише “закордонних”, але й також радянських. Таким чином, “на пероні Червоного Петрограду” [14, с. 353] до доктора хімії Дж. Ріпса, що приїхав до Радянського Союзу як доктор хімії Джим О.Кенан, “підійшов... чоловік у сорочці, ... – Дозвольте відрекомендуватись, професор Іванов, хімік, – сказав чоловік по-англійськи” [14, с.355]. Також в тексті повсякчас наголошується на важливості знання хімії. До прикладу, “Гаррі Руперт вдома старанно вивчав органічну хімію” [14, с.301]. Коли заарештовані працівники сірчано-квасного заводу розмірковують, що краще зробити Гаррі Руперту – тікати, чи ні, і як зробити так, щоб рецепт штучного протеїну не дістався грабжникам, то один з них дуже шкодує, що він не знає хімії: “Ех, якби ж то я знав хімію, – сказав Джемс. – Я міг би тоді зберегти рецепт у голові” [14, с.317]. Коли одного з героїв, Дюваля, наприкінці повісті спитали, що він збирається робити у Харкові, той відповів: “Ось думаю братися до

хімії. Гаррі успів сказати децю. Але я не зумів записати, не знаючи хімії. Можливо, що я пригадаю назви реактивів, коли вивчу хімію” [14, с.390]. Крім того, життя героїв повісті неабияким чином залежить від стану речей у хімічній промисловості: “Лейстон сердито пошматував листа. Так! Доведеться вертатись додому, бо акції Хім-Тресту – певніші папери, ніж американські долари – упали” [14, с. 336].

Також бачимо підтвердження розповсюдженості на той час науки хімії і в творчості ще одного видатного письменника та перекладача періоду 1920-30-х років – Валер’яна Підмогильного. Таким чином, досліджує білки та протеїни один з головних героїв роману Валер’яна Підмогильного “Невеличка драма” Юрій Олександрович Славенко, “що викладає в медінституті біологічну хімію” [17, с.64] Також з хімією була пов’язана робота головного героя повісті “Остан Шаптала”. Коли старий Шаптала жартома запрошував сина перейти працювати до нього на молочарню, то переконував того, що це “Далеко краще, ніж твоя хімія” [18, с. 117].

Підтвердження популярності науки хімії також і по всьому тогочасному СРСР-у бачимо в творчості загальнорадянського письменника-сатирика Михайла Зощенка. До прикладу, є членом “союзу хіміків” племінник Мишка з оповідання “Поимка вора оригинальним способом”: “Я, – говорить, товариш дядя, как вам известно, состою в союзе химиков. Мы там у себя имеем разные химические штучки, всякие химические газы, дымовые шапки и прочую тому подобную чертовщинку» [6, с.176].

Не дивно, що така популярність в житті тогочасного суспільства науки хімії позначилась на літературі не лише національній, але й на перекладній, адже як пояснює в своїй праці “Місце перекладної літератури в літературній полісистемі” Ітамар Евен-Зогар “не можна бути впевненим у тому, що перекладна література існує як окрема літературна система” [5, с.31]. Отже, бачимо відображення популярності науки хімії також і в перекладі-переказі Е.Збарської анімалістичної повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан”. Змальовуючи сцену боротьби Казана з одним із його запеклих ворогів Санді Мак-Григером, а саме, зображаючи те, як прив’язаний на ланцюг Казан намагався на Санді кинутися і таки кинувся, Джеймс Олівер Кервуд пише: “This time the chain did not pull him back, almost neck-broken. Age and the elements had weakened the leather collar he had worn since the days of the slavery in the traces, and it gave way with a snap. Sandy turned...” [22, с.139]. – “Цього разу ланцюг не відкинув його назад, мало не зламавши карк. Час і різні випробування сприяли тому, що шкіряний нашійник, котрий носив це від часів свого рабства в упряжі, перетерся і з тріском лопнув. Санді озирнувся” [16, с.181] (переклад Олени Ломакіної 2015 року видання). Як бачимо, в першотворі нашійник Казана “gave way with a snap” [22, с.139] “з тріском лопається” [16, с.181] через “age and the elements” [22, с.139] – “час і різні випробування” [16, с. 181], тоді як в перекладі Е.Збарської “ошійник од хемічних процесів розм’як”: “Мовчки, вмить обернувшись у вовка, Казан скочив на ноги. Він забув про ланцюг, але шкіряний ошійник од хемічних процесів розм’як, і коли Казан плигнув, він тріснув.

Санді обернувся, але Казан встиг його вкусити за плече” [15, с.104].

На нашу думку, “пізніший”, сучасний варіант перекладу Олени Ломакіної є більш вдалим. Оскільки коли читач бачить словосполучення “од хемічних процесів розм’як” [15, с.104], перед очима враз постає якась хімічна лабораторія із хімічними реакціями, реактивами та пробірками. Також той факт, що перекладачка випускає з перекладу “age” – “1) вік, тривалість” [1, с.18], “тех. термін експлуатації” [2, с.66], не відтворює таке значення “elements” як “4. pl. атмосферні умови, погана погода” [1, с.264] та з усіх можливих конотацій “elements” залишає тільки “хемічні процеси” ще більше підсилює описані щойно асоціації. Якщо ж класифікувати перекладацьке рішення Е.Збарської з точки зору перекладацьких трансформацій, то перекладацький варіант Е.Збарської “the elements had weakened” – “од хемічних процесів розм’як”, на нашу думку, можна вважати конкретизацією, адже варіант оригіналу – “...the elements...had weakened” – “нід дією погодних умов” – (переклад наш – Н.В.) також містить у собі деяку частку впливу “хемічних процесів”. Отже, можемо зробити припущення, що на перекладацьке рішення Е.Збарської “the elements had weakened” – “од хемічних процесів розм’як” вплинула саме тогочасна популярність науки хімії. Також можемо припустити, що переклад-переказ Е.Збарської було наближено до тогочасної дійсності країни мови перекладу саме через популярність на той час науки хімії в країні мови перекладу.

Говорячи про науково-технічний прогрес періоду 1920-30-х років, неможливо оминати увагою таке явище, що починало набувати масового характеру та розвитку по всьому світові взагалі та в СРСР та в Україні зокрема, як електрифікація. Відома фраза Леніна “Коммунизм – это есть советская власть плюс электрификация всей страны” була виголошена на Московській губернській конференції РКП(б) 1920 року [7]. Зрозуміло, що таке розповсюдження та захоплення електрифікацією не могло не позначитись на тогочасному мовленні. Відповідно, особливості тогочасного мовлення знайшли відбиток в тогочасних перекладах. Зокрема позначились вони на ще одному перекладі Е.Збарської – перекладі-переробці анімалістичної повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі дикуни”. (Про інші випадки наближення тексту перекладу анімалістичної повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі дикуни” до тогочасної дійсності країни мови перекладу пише автор в публікації [4]). Таким чином, описуючи захоплення Яна з приводу того, що вони з Семом знайшли чудове місце, щоб збудувати собі у лісі хатинку про яку Ян так довго мріяв, Ернест Сетон-Томпсон пише: “Yan was delighted. Sam caught no little of the enthusiasm, and having brought an axe, was ready to begin the shanty” [23, с.118]. – “Ян був у захваті. Сем теж відчував піднесення. Він прихопив із дому сокиру і готовий був узятися до будівництва хоч зараз” (переклад Леоніда Солонька і Марії Головка, 2017-го року видання) [21, с.58]. Тоді як в перекладі-переробці Е.Збарської 1929 року видання – Сем від Янового “захвату” [21, с.58] стає “наелектризованим”: “Ян був захоплений. Сем, наелектризований товаришевим захопленням, догадався взяти з собою сокиру” [19, с.27].

Попри той факт, що за “Академічним тлумачним словником української мови в 11-ти томах” одне зі значень лексеми “наелектризований” – “2. перен. надзвичайно збуджений, зацікавлений чимось” [11, с.85], вважаємо, що в даному випадку перекладацьке рішення Е.Збарської “caught no little of the enthusiasm” [23, с.118] – “наелектризований товаришевим захопленням” [19, с.27] могло бути обумовлено процесами, що вони відбувались на той час в країні мови перекладу, а саме – інтенсивною та всеохоплюючою електрифікацією. Адже Е.Збарська виконувала переклад, користуючись тогочасними мовними засобами, що на них вплинули процеси та явища країни мови перекладу, в даному випадку – електрифікація. Крім того, наявність інших, ніж “наелектризований” [19, с.27], перекладацьких рішень “пізніших”, тобто сучасних перекладачів (“Сем теж відчував піднесення” [21, с. 68], “цей захват передався Семові” [20, с. 56]) дає нам підстави вважати перекладацький варіант Е.Збарської “caught no little of the enthusiasm” [23, с.118] – “наелектризований товаришевим захопленням” [19, с.27] наближенням перекладу до тогочасної дійсності країни мови перекладу. З точки зору належності цього перекладацького варіанту Е.Збарської до перекладацьких трансформацій – вважаємо його парафразом.

Отже, можемо зробити висновок, що розглянуті перекладацькі рішення Е.Збарської “the elements had weakened” [22, с.139] – “од хемічних процесів розм’як” [15, с.104], та “caught no little of the enthusiasm” [23, с.118] – “наелектризований... захопленням” [19, с.27] наближають переклад до тогочасної дійсності країни мови перекладу. Той факт, що ці схожі перекладацькі рішення мають місце в перекладах однієї й тієї ж самої перекладачки, дозволяє зробити припущення про те, що вони могли бути викликані особливостями її індивідуального стилю.

Як бачимо, повість “Маленькі дикуни” Ернеста Сетона-Томпсона та повість “Казан” Джеймса Олівера Кервуда “потрапивши” в аналізованих перекладах-переказах Е.Збарської до української перекладної літератури періоду 1920-30-х років, зазнали певного одомашнення, певного наближення до тогочасної дійсності країни мови перекладу, через те, що в них було привнесено відображення останніх досягнень науково-технічного прогресу країни мови перекладу. “Перекладні твори ...приймають специфічні норми, манери та лінії поведінки, що є наслідком їхніх стосунків з іншими вітчизняними співсистемами” [5 с.31], зауважує у вже цитованій нами праці Ітамар Евен-Зогар.

Можна зробити припущення, що саме через “стосунки з іншими вітчизняними співсистемами” [5 с.31], така “специфічна ...лінія поведінки” [5 с.31], як відображення в літературі останніх здобутків науково-технічного прогресу потрапила до літератури не лише національної, але й також до перекладної, а саме – до досліджуваних перекладів Е.Збарської – до перекладу-переробки повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі Дикуни” та до перекладу-переказу анімалістичної повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан”.

Висновки. Переклад-переказ Е.Збарської анімалістичної повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан” та переклад-переробку анімалістичної повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі дикуни” було наближено

до тогочасної дійсності країни мови перекладу шляхом відображення в них тогочасних досягнень науково-технічного прогресу країни мови перекладу.

Відображення науково-технічних здобутків країни мови перекладу в перекладах-переказах Е.Збарської може бути наслідком особливостей індивідуального стилю перекладачки.

Відображення тогочасних досягнень науки та техніки бачимо також і в тогочасних творах літератури вітчизняної, що може бути підтвердженням однієї з ідей

теорії літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара про взаємозв'язок між літературою національною та перекладною.

Перспективним вважаємо подальше дослідження перекладацької спадщини періоду 1920-30-х років, а саме – подальше вивчення скорочених перекладів-переказів та перекладів-переробок періоду 1920-30-х років, їх спільних особливостей та їх зв'язку з тогочасною національною літературою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англійсько-український словник. Українсько-англійський словник під заг. Ред.. И.Бусела. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2010. – 1568с.
2. Англо-український словник. – Вінниця: Нова Книга, 2006, - 1700с. Гороть Є.І., Коцюк Л.М., Малімон Л.К., Павлюк А.Б., під загальним керівництвом Є.І.Гороть
3. Васильєва Н.В. Відтворення ситуацій з кінологічним компонентом в українських перекладах періоду 1920-30-х років // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – Київ 2014. – Вип.25. – С. 79-98.
4. Васильєва Н.В. Одомашнення в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років // Мовні і концептуальні картини світу / – ВПЦ “Київський університет”. – 2014. – Вип. 50. – С.121-130
5. Евен-Зогар, Ітамар "Місце перекладної літератури в літературній полісистемі", пер. Андрій Савенець, [в:] Літературознавчі та лінгвістичні студії.[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/translated/iez-misce-pl.pdf>
6. Зощенко Михаил, «Поимка вора оригинальным способом» // Собрание сочинений в трёх томах. Т.2. Голубая книга: [рассказы, комедии] / Михаил Зощенко. – М.: АСТ: Зебра Е, 2010. – 384с.
7. Кабилова Елена Коммунизм это есть советская власть плюс электрификация всей страны. Available at: http://retree.ru/blog/kommunizm_ehto_est_sovetskaja_vlast_pljus_ehlektrifikacija_vsej_strany/2014-02-06-4469
8. Кальниченко О.А., Полякова Ю.Ю. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу “Історія перекладу” для студентів, що навчаються за спеціальністю “Переклад”, укладачі Леонід Черноватий і В’ячеслав Карaban, Вінниця, Нова книга, 2011, 504 с.
9. Коломієць Л.В. Український художній переклад та перекладачі 1920-30-х років. Матеріали до курсу “історія перекладу”. Київ, Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2013, 559с.
10. Седлерова А.І. “Мовний та позамовний контекст перекладацького доробку В. Підмогильного (на матеріалі перекладів з французької мови)”. Автореф. дис. канд. філол. наук, Київ, 2013, 19с. – укр.
11. Словник української мови в 11 томах. Том V. Видавництво “Наукова думка”, Київ 1974, 840с.
12. Франко Іван. Цитати. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://planetanarod.ru/100q.html>
13. Цимбал Я.В. Творчість Майка Йогансена в контексті українського авангарду 20-30-х років: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.01/ Ярина Володимирівна Цимбал. – Київ: Б.в., 2003.
14. Йогансен, Майк, Пригоди Мак-Лейстона, Гаррі Руперта та інших сс. 227-390 // Майк Йогансен Вибрані твори / Упоряд. Р.Мельників. - Київ, “Смолоскип”, 2009. – 768с.
15. Кервуд, Дж.О. Казан - переказала для дітей Е. Збарська. Х.: ДВУ, 1928, 108с.
16. Кервуд, Дж. О. Вовк Казан – відданий друг. Переклад з англійської Олени Ломакіної. К.: Знання, 2015. – 190с. – (Скарби: молодіжна серія) видавництво України, 1929. – 120с.
17. Підмогильний, В. Невеличка драма: роман на одну частину / Валер'ян Підмогильний. – К.: Знання, 2014. - 294с. – (Скарби).
18. Підмогильний, Валер'ян. Остап Шаптала // Третя революція: Оповідання, повісті, роман / В.П.Підмогильний; Передм., упоряд. С.І.Луцій. – К.: Укр. письменник. 2012 – 619с.
19. Сетон-Томпсон, Е. Маленькі дикуни. скорочений переклад-переробка Е.Збарської. Державне видавництво України, 1929. – 120с.
20. Сетон-Томпсон, Е. Маленькі дикуни. / Е.Сетон-Томпсон; Пер. з англ. Перекладача не зазначено. К.: Компанія Осма, 2015. – 352с.: іл.
21. Сетон-Томпсон, Е. Два маленьких дикуни: повість / Ернест Сетон-Томпсон; пер. з англ. Леоніда Солонька, Марії Головки. – К.: Знання, 2017. – 367с. – (Скарби: молодіжна серія).
22. James Oliver Curwood. Kazan. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ebooksread.com/authors-eng/james-oliver-curwood/kazan-8-4.shtml>
23. Thompson Seton, Ernest. Two Little Savages, [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.gutenberg.net/dirs/1/3/4/9/13499/13499-h/13499-h.htm>

REFERENCES

1. English-Ukrainian dictionary. Ukrainian-English Dictionary. Kyiv, Irpin', Perun publ., 2010, 1568p.
2. English-Ukrainian dictionary, Vinnyts'a: Nova Knyha publ., 2006, 1700p.
3. Vasylyeva N.V. Vidtvorennya sytuatsiy z kinologichnym komponentom v ukraiyins'kykh perekladah periodu 1920-30-kh rokiv [Rendering the situations with cynological component in the translations of the 1920-30's period. Problemy semantyky, prahматыky та kohnityvnoii lnhvistyky [Problems of semantics, pragmatics and cognitive lingvistics] Kyiv 2014, no 25 pp79-98. (In Ukr.)
4. Vasylyeva N.V. Domestication strategy in the 1920-30's Ukrainian literary translations. Mовni i kontseptual'ni kartyny svitu. [Language and conceptual pictures of the world]. Publishing Centre “The University of Kyiv”, 2014. No 50, pp.121-130. (In Ukr.)
5. Even-Zohar. The position of translated literature within the literary polysystem. Translated by Andriy Savenets'. Available at: <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/translated/iez-misce-pl.pdf>
6. Zoshchenko Mikhail. Collected Works in three volumes. Volume 2. The blue book: Stories, Comedies. Moscow.: AST: Zebra E publishers, 2010. 384p.
7. Kabilova Yelena. Communism – is a Soviet power plus electrification of the whole country.

- Available at: p-otree.ru/blog/kommunizm_ehto_est_sovetskaja_vlast_pljus_ehl_ektrifikacija_vsej_strany/2014-02-06-4469
8. Kalnychenko O.A. Poliakova Yu.Yu. Ukrainian translation studies thought of the 1920's and of the beginning of 1930's. Edited by Leonid Chernovatyi and Vyacheslav Karaban – Vinnytsya, "Nova Knyha" Publ., 2011. 504p.
  9. Kolomyiets L.V. Ukrainian Literary Translation and Translators of the 1920-30's. Kyiv's'kyi universytet Publ., 2013, 559p.
  10. Sedlerova A.I. Lingual and extralingual context of Valer'yan Pidmohyl'nyi's translation heritage (based on the translations from French language). Ph.D. phyl. sci.diss.. Kyiv, 2013. – 19p. - . (In Ukr.)
  11. Ukrainian Language Dictionary in 11 Volumes, Volume V. Kyiv, Naukova dumka publ., 1974. 840p.
  12. Franko Ivan. Quotations. Available at: <http://planetanarod.ru/100q.html>
  13. Tsymbal Yaryna. The works of Mike Johansen in the context of Ukrainian avant-garde of the 1920-30's. Ph.D. phyl. sci.diss.. Kyiv, 2003. (In Ukr.)
  14. Yohansen, Mike, Pryhody Mak-Leistona, Harry Ruperta ta inshykh. [Adventures of Mac-Leiston, Harry Ruppert and others]. Mike Yohansen, Selected works. Kyiv, Smoloskyp publ. 2009, 768p.
  15. James Oliver Curwood. Kazan. Translated by E. Zbars'ka. Kharkiv, Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy Publ., 1928. 108p.
  16. James Oliver Curwood. Kazan. Translated by Olena Lomakina. Kyiv, Znannya Publ. 2015. – 190p. (Engl. ed. James Oliver Curwood. Kazan)
  17. Pidmohyl'nyi V. Nevelychka drama [A little touch of Drama] Kyiv, Znannia Publ., 2014. 294p.
  18. Pidmohyl'nyi Valeryan. Ostap_Shaptala // Tretya revolyutsia: Opovidannya, povisti, roman. [Ostap_Shaptala // The third Revolution: Stories, tales, novel]. Kyiv, Ukr. pys'mennyyk Publ. 2012. 619p.
  19. Seton-Tompson, E. Two Little Savages. Translated by E. Zbars'ka. Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy Publ., 1929. 120p.
  20. Seton-Tompson, E. Two Little Savages. Kyiv, Osma Publ. 2015. 352p.
  21. Seton-Tompson, E. Two Little Savages. Translated by Leonid Solon'ko, Mariya Holovko. Kyiv, Znannya Publ. 2017. – 367p.

“Научно-технический прогресс” в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской)

Н. В. Васильева

Аннотация: Рассматривается влияние на сокращённые переводы-пересказы Э.Збарской научно-технического прогресса. А именно, влияния популярности науки химии и электрификации. То, что влияние научно-технического прогресса встречается в разных переводах одной и той же переводчицы может быть следствием особенностей её идиостиля. Тот факт, что отображение популярности науки химии встречается также и в национальной украинской литературе периода 1920-30-х годов подтверждает одно из положений теории литературной полисистемы про наличие взаимосвязи между литературой переводной и национальной.

Ключевые слова: Э.Збарская, перевод-пересказ, теория литературной полисистемы, национальная литература, переводная литература, период 1920-30-х годов.

“Scientific and technological progress” in the 1920-30's Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars'ka)

N. V. Vasylieva

Abstract: The article investigates the reflection of the scientific and technological progress in the free and abridged translations by E. Zbars'ka. The reflection of the scientific and technological progress in different translations by one and the same translator may be caused by some peculiarities of her individual style. The reflection of the popularity of the science of chemistry can also be seen in some works of the then Ukrainian literature. That may confirm one of the ideas of the literary polisystem theory by Itamar Even-Zohar about some connections between the original and translated literatures.

Keywords: E. Zbars'ka, free and abridged translation, literary polisystem theory, national literature, translated literature, the 1920-30's.